Iz Plavtovega Kljukca (*Pseudolus*)

Prevedla Nada Grošelj

Zgodba je naslednja: Atenski mladenič Kalidor je zaljubljen v kurtizano Fojnikijo, ki pripada zvodniku Balionu, glavnemu negativcu v igri. V uvodnem prizoru Kalidor pokaže družinskemu sužnju Kljukcu (*Pseudolus*) pismo, v katerem ga Fojnikija prosi za pomoč, ker jo je kupil neki makedonski vojak za dvajset min; petnajst min je plačal vnaprej, preostalih pet pa naj bi prav tega dne prinesel njegov sel, ki bo dokazal svojo istovetnost z dogovorjenim znamenjem – pis-mom s pečatnim odtisom vojakovega portreta. Kljukec obljubi Kalidoru, da bo preprečil pro-dajo njegove ljubice. Ko prispe vojakov sel Grabež (*Harpax*), Kljukec od njega z zvijačo pridobi vojakovo pismo in prepoznavno znamenje, nato pa pošlje k Balionu drugega pretkanega sužnja, Pavijana (*Simia*), da se izdaja za vojakovega slugo in odpelje Fojnikijo na varno. Ta osrednji dogodek v drami – prevara Baliona – je prikazan v gornjem odlomku. – Prevod celot-ne komedije bo še v letu 2010 izšel pri Celjski Mohorjevi družbi.

ČETRTO DEJANJE, DRUGI PRIZOR (956–1016)

(Ulica v Atenah. Kljukec in Pavijan, preoblečen v vojaškega slugo, od strani opazujeta hišo zvodnika Baliona. Vrata so se odprla in ven prihaja Balion – ritensko, ker se vmes ozira nazaj v hišo, kjer je na delu najet kuhar, pripadnik notorično tatinskega poklica.)

Balion

Tale kuhar je bolj fejš, kot sem ga presodil prej:
podržavil je samo vrček in skodelico.

Kljukec

(Pavijanu)

Slišiš, zdaj je pravi čas!

Pavijan

Isto mislim tudi jaz.

Kljukec

Le zvijačno kreni tja; jaz bom tu oprezoval.

Pavijan
(krene v Balionovo smer in govori glasno, da bi ga ta slišal)
 Ulice sem štel in ta šesta je od mestnih vrat; 960
 v šesto ulico naj bi, kakor je dejal, zavil;
 cifra hiše, bogme da, pa mi je povsem ušla.
 Balion
 Kdo, od kod je ta možak v plašču? Koga le bi rad?
 Na pogled mi je neznan; kot da ni od tod doma.
 Pavijan
 Glej no, tamle je nekdo, ki mi bo razgnal meglo. 965
 Balion
 Točno proti meni gre. Le od kod se je tip vzel?
 Pavijan
 Ej, ti tamle, kozji fiks! Odgovori, kar želim!
 Balion
 Najprej se pozdravi, ne? 968, 969
 Pavijan
 Zdravja ne delim kar vsem.
 Balion
 Z istim ti bom vrnil jaz. 970
 Kljukec
 Dobro je začel, ni kaj.
 Pavijan
 Reci, a poznaš ljudi, ki živijo v tej ulici?
 Balion
 Sebe.
 Pavijan
 Silno redki so, ki lahko to trdijo;
 od desetih le en sam človek sebe res pozna.
 Kljukec
 Rešen sem; že klobasá.
 Pavijan
 Tukaj iščem lopova,
 prevaranta, gangsterja in zločinca. 975
 Balion
 To sem jaz:
 moje vzdevke je naštel. Da bi zinil še ime!
 – Kdo je to?
 Pavijan
 Zvodnik mendà: Balion.
 Balion
 Kot sem dejal.

– Jaz sem tisti, mladi mož, ki ga iščeš.

Pavijan

Balion?

Balion

On osebno.

979, 980

Pavijan

Zgledaš bolj kot specialist za vlom.

Balion

Dvakrat bi premislil, ne, preden bi mi segel v žep?

Pavijan

Moj gospod mi je dejal, naj ti izročim pozdrav.

Razen tega imam ukaz, naj ti tole pismo dam.

Balion

Kdo je to ukazal?

Kljukec

Joj, človek je zabredel v zos;

saj imena ne pozna!

985

Balion

Kdo je, praviš, to poslal?

Pavijan

Kar podobo si poglej in mi ti ime povej,

da se bom prepričal sam, če si Balion.

Balion

No, daj.

Pavijan

Vzemi. Prepoznaš pečat?

Balion

Kajpak, to je Udriga*

s kožo in kostmi; poznam. – Ej, ime je »Udriga«!

Pavijan

Vidim, da sem storil prav, ko sem tebi pismo dal,

990

saj, kot slišim, dobro veš Udrigajevo ime.

Balion

Kaj počne?

Pavijan

Pač to, kar vsak dober borec in junak.

Ampak meni se mudi; daj, preberi en dva tri

pismo in prevzemi cvenk, žensko pa brž pošlji ven.

Če ne pridem še nocoj v Sikion, bo zame joj;

995

moj gospod je tak tiran.

* Udriga: Vojakovo izvirno (grško) ime je *Polymachaeroplages*, »sin mnogih udarcev z mečem«.

Balion

Dobro vem, saj ga poznam.

Pavijan

Torej hitro beri!

Balion

Saj; le ne moti me ves čas!

»To pismo je od Udriga, vojaka,
namenjeno zvodniku Balionu,
opremljeno s pečatom, kot določa
vzajemni sporazum.«

1000

Pavijan

Pečat je spredaj.

Balion

To vidim in pečat poznam. Povej no,
kaj pisma nikdar ne začne s pozdravom?

Pavijan

Hja, Balion, vojaška etiketa:

vojak deli z desnico mir in zdravje
prijateljem, sovražnikom pa rane.

1005

Ti pa, kot si začel, skrbno razišči,
kaj piše v pismu!

Balion

Kar našpiči uhlje.

»Moj sluga Grabež, ki se je oglasil –«
si ti ta Grabež?

1010

Pavijan

Sem, in to še kakšen!

Balion

»Oglasil s temle pismom, naj ti plača.
Dekle mi pošlji sèm v njegovem spremstvu.
Pozdrav zaslužijo samo zaslužni;
če bi zaslužil, bi te zdaj pozdravil.«

Pavijan

Pa zdaj?

1015

Balion

Ti daš srebro in vzameš punco.

Pavijan

Kdo zavlaučuje?

Balion

Stopi noter. –

Pavijan

Dobro. –

ČETRTO DEJANJE, TRETJI PRIZOR (1017–1037)

Kljuječ

Svoj živ dan nisem videl barabina,

bolj zvitega od tega Pavijana.

Pred njim me grabi groza in tesnoba,

da ne bi prelisičil tudi mene – 1020

da ne bi mene samega nabodel,

če bo ugodna prilika, baraba! 1022, 1023

Zapletov nočem, ker mi je pri srcu.

Zdaj trojni strah trpim iz treh razlogov: 1025

bojim se, prvič, svojega pajdaša,

da ne bi presedlal v nasprotni tabor.

Bojim se tudi, da se zdajle vrne

gospod in bosta lovca odlovljena,

pa še, da se bo vrnil pravi Grabež, 1030

še preden moj odnese pete s punco.

Uničen sem! Sto let ju ni iz hiše.

Srce mi čaka v grlu z vso prtljago,

da mi, če se prikaže tip brez punce,

na vrat na nos izskoči in pobegne. 1035, 1036

(Iz Balionove hiše pride Pavijan s Fojnikijo.)

– Na konju sem: preslepil sem stražarje!